

Metodický pokyn odboru ochrany ovzduší MŽP pro zpracování aktualizace programů ke zlepšení kvality ovzduší v roce 2012

Povinnost zpracovat a přijmout program ke zlepšení kvality ovzduší (dále jen PZKO, program) je upravena zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně § 7 odst. 6. V souladu s § 7, odst. 7 aktualizují krajské úřady a obecní úřady obcí s počtem obyvatel nad 350 000 programy v tříletých intervalech nebo do 18 měsíců od konce kalendářního roku, v němž dojde na území zóny či aglomerace k překročení imisního limitu. Poslední dostupná aktualizace PZKO byla provedena v r. 2009 a další aktualizace by měla být předložena do 30. 6. 2012. Od 1. 7. 2012 by měl nabýt účinnosti nový zákon o ochraně ovzduší, který upravuje obsah PZKO i způsob jeho přijetí odlišně od stávajících požadavků.

Cílem tohoto komentovaného metodického pokynu je tedy reagovat na legislativní, strategické i praktické aspekty vývoje v oblasti řízení kvality ovzduší v období přechodu stávajícího zákona o ochraně ovzduší na nový zákon.

Z důvodu odlišného přístupu k vypracování aktualizace Programů ke zlepšení kvality ovzduší ve stávajícím a novém zákoně, navrhlo ministerstvo životního prostředí (dále jen MŽP) celkem tři možné varianty, jak postupovat v r. 2012 při zpracování programů. Jednalo se jednak o možnost vypracovat PZKO dle přílohy č. 3 stávajícího zákona o ochraně ovzduší, dále o vypracování PZKO pouze v rozsahu bodů g), h) a i) této osnovy a dále o rozšíření PZKO dle požadavků nového zákona, který s sebou přináší nové nástroje řízení kvality ovzduší. Tento metodický pokyn se zabývá pouze prvními dvěma výše uvedených variant. Podrobný postup vypracování PZKO dle osnovy v návrhu nového zákona bude diskutován se zástupci konkrétních zón, které o tuto variantu projeví zájem.

Tento metodický pokyn by tedy měl posloužit k tomu, aby informace obsažené v programu identifikovaly opatření a projekty rozhodující pro kvalitu ovzduší v daném místě, aby byly splněny zákonné požadavky na PZKO a dále také proto, aby MŽP mělo dostatečně kvalitní podklady potřebné pro reporting Evropské Komisi. Dalším cílem je omezení nadměrné finanční a administrativní zátěže, která zástupcům samospráv vyvstane v souvislosti s vypracováním PZKO. MŽP vypracuje a všem zónám a aglomeracím poskytne emisní a imisní analýzy, a to v termínu do konce listopadu 2011.

1) Vypracování PZKO v rozsahu bodů g), h) a i) Přílohy č. 3 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší

Bod h)

Při vypracování PZKO v minimální verzi je stěžejní informací návrh opatření ke zlepšení kvality ovzduší, která zajistí plnění imisních limitů v konkrétním časovém horizontu. V souladu s bodem h), Přílohy č. 3 zákona o ochraně ovzduší, musí být opatření podrobně popsána, včetně odhadu jejich předpokládaného vlivu na kvalitu ovzduší (založeného na kvantifikaci snížení emisí), dále je třeba zhodnotit časový rámec realizace opatření (krátkodobá a dlouhodobá opatření). V programu dále musí být zhodnocena doba potřebná k dosažení imisních limitů, příp. jiných cílů stanovených v programu. Obsah této části by měl reflektovat požadavky uvedené v příloze B formuláře 7, který byl součástí tabulky k notifikaci dle článku 22 Směrnice 2008/50/ES (prodloužení lhůt dosažení mezních hodnot pro oxid dusičitý a suspendované částice PM₁₀; dále jen notifikace). Tento formulář je přiložen k tomuto metodickému pokynu jako Příloha č. 1.

Z ustanovení § 7 odst. 7 vyplývá, že krajské a obecní úřady obcí s počtem obyvatel nad 350 000 informují současně s aktualizací ministerstvo životního prostředí o stavu provádění opatření, která jsou navržena v aktuálních PZKO. Jedná se o naplnění bodu g) Přílohy č. 3 zákona, kde je uveden požadavek na uvedení podrobností o opatřeních, která byla přijata před aktualizací PZKO a zhodnocení jejich účinnosti. Tato část byla v minulosti zpracována pouze ve velmi obecné rovině, která není dostačující pro kvalitní reporting těchto údajů Evropské komisi. Důrazně proto upozorňujeme na to, aby této části byla věnována dostatečná pozornost i s ohledem na infringement, který je s ČR veden z důvodu překračování imisních limitů částic PM₁₀.

Bod g)

Informace požadované v bodu g) mají sloužit k vyplnění formulářů, které byly také požadovány pro. Konkrétně by tato část PZKO měla být vypracována v rozsahu požadavků formuláře č. 7, který byl součástí notifikační tabulky. Tuto část programu je možné vypracovat právě v podobě formuláře 7, včetně přílohy A k tomuto formuláři. V textové části programu je pak každé z navržených opatření podrobněji vysvětleno a je popsáno, jakým způsobem přispěje toto opatření ke zlepšení kvality ovzduší.

Každé realizované opatření je opatřeno kódem, je třeba také uvést termín, od kdy do kdy bylo realizováno (či zda je realizováno průběžně i nadále), jakým způsobem je realizováno (co se od poslední aktualizace realizovalo – konkrétní příklady).

Zhodnocení vlivu tohoto opatření na koncentrace konkrétní znečišťující látky je zvláště kvantifikováno pro lokální úroveň (obec, městská část, okolí kapacitní komunikace apod.), jednak pro městské pozadí a regionální úroveň. Z důvodu možných meziročních výkyvů v koncentracích znečišťujících látek je často problematické oddělit vliv daného opatření na kvalitu ovzduší od ostatních možných pozitivních vlivů (např. příznivé rozptylové podmínky). Z tohoto důvodu je možné stanovit hodnoty vlivu opatření na kvalitu ovzduší pomocí odborného odhadu, avšak je nutné popsat, na základě jakých podkladů byly hodnoty stanoveny (znalostí území, lokální trendy změn emisí apod.) a pomocí jakých metod.

Bod i)

Dalším bodem, který je součástí PZKO zpracovaného v minimálním rozsahu, je seznam relevantních dokumentů a dalších zdrojů informací, tj. bod i) Přílohy č. 3 zákona. Také tyto informace jsou součástí reportingu Evropské komisi. Tato část by měla obsahovat informace o zdroji dat, které byly pro vypracování PZKO využity, kdo a kdy tato data vydal, kde jsou dostupná v elektronické (či jiné) podobě apod. Mohou zde být také uvedeny podklady dodané MŽP, potažmo Českým hydrometeorologickým ústavem, vlastní analýzy, které si ve vztahu k hodnocení kvality ovzduší nechal daný úřad vypracovat apod.

2) Vypracování PZKO v plném rozsahu dle Přílohy č. 3 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší

Pokud se orgán zodpovědný za přípravu PZKO rozhodne vypracovat PZKO v této podobě, postupuje obdobně jako v r. 2004 a v aktualizacích z let 2006 a 2009, tj. struktura PZKO vychází plně z osnovy uvedené v Příloze 3 zákona o ochraně ovzduší. Program zpracovaný v plném rozsahu předkládá informace o konkrétní zóně či aglomeraci, hodnotí vývoj kvality ovzduší v předchozích letech, předkládá emisní a emisní analýzu znečištění ovzduší a hodnotí hlavní zdroje znečištění v daném území.

Odbor ochrany ovzduší však považuje za velmi důležité věnovat pozornost zejména bodům g) a h), které jsou součástí osnovy uvedené v příloze 3 zákona. Podrobnější komentář k naplnění těchto bodů byl uveden výše v textu. V předcházejících aktualizacích nebyly tyto části dostatečně kvalitně zpracovány, což následně vedlo k problémům s vyplněním notifikačních formulářů pro prodloužení termínu plnění mezních hodnot pro PM₁₀ a NO₂. Povinnost věnovat pozornost i těmto bodům plyne rovněž z ustanovení § 7 odst. 7 zákona č. 86/2002 Sb. Požadované informace lze tedy vyplnit přímo do zaslaných formulářů, přičemž v textové části

programu je třeba je podrobněji okomentovat, přiblížit potenciální i již existující problémy, které souvisejí s jejich realizací apod.